# Raadsvoorstel

**Portefeuillehouder** : J.C.G.M. Brekelmans
**Zaakdossiernummer** : **Z23-000195**
**Documentnummer** : **2023.15847**

| | | |
|---|---|---|
| **Onderwerp** | : | **Raadsvoorstel over vaststelling Integraal Beheerprogramma Openbare Ruimte 2024-2034** |
| **Beleidsprogramma** | : | **3.1 Omgeving** |

**Aan de raad van de gemeente Loon op Zand,**

## Inleiding

Beheer en onderhoud van de openbare ruimte is een kerntaak van de gemeente en draagt bij aan het welzijn en de veiligheid van onze inwoners. In het kort wil dit zeggen dat het beheer tot doel heeft om aan de geldende normen te voldoen waarbij de functie en de levensduur worden geoptimaliseerd tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten en risico's. Met dit Integraal Beheerprogramma Openbare Ruimte (IBOR) wordt duidelijk hoe en wanneer de gemeente Loon op Zand haar middelen inzet om haar kapitaalgoederen in stand te houden en hoe de beleidsdoelstellingen met betrekking tot de leefomgeving worden gerealiseerd.
Middels het IBOR wordt ook invulling gegeven aan de verplichting van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Vanuit het BBV dient te worden aangegeven om welke kapitaalgoederen het gaat, wat het ambitieniveau daarbij is en hoe het beheer, zowel operationeel als financieel, wordt uitgevoerd.

## Beslispunten

Wij stellen u voor:
1. Het Integraal Beheerprogramma Openbare Ruimte 2024-2034, zoals opgenomen in de bijlage, met daarbij de keuze voor scenario 2 "Toekomstbestendig met een groene impuls" vast te stellen.
2. Het college opdracht te geven om de vastgestelde kaders uit te werken in beheerplannen.

## Beoogd effect

Het Integraal Beheerprogramma Openbare Ruimte bevat de beleidslijnen en doelstellingen voor de komende 10 jaar voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

## Argumenten

*1.1 Met het IBOR zijn voor de komende 10 jaar de kaders voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte duidelijk*
In het IBOR wordt voor de komende 10 jaar de visie en de uitgangspunten voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte vastgelegd. Hiermee zijn de kaders duidelijk waarbinnen verschillende maatregelen uitgevoerd worden. Met scenario 2 kiest u voor toekomstbestendig beheer met een groene impuls. Dit houdt o.a. het volgende in:

- Kwaliteitsniveaus op volgende niveaus in de onderscheiden gebieden:

| Gebiedstype | Niveau |
|---|---|
| Centrumgebieden | A |
| Hoofdwegen | B |
| Woongebieden | C |
| Bedrijventerreinen | C |
| Buitengebied | C |

  Dit geldt voor het onderhoud van het groen, reiniging en onkruidbestrijding van de wegen, legen van de afvalbakken, onderhoud van de banken etc.
- Het onderhoud waar veiligheidsnormen van toepassing zijn zoals bij het snoeien van bomen en onderhoud van de speelvoorzieningen is geen sprake van de beeldkwaliteitsniveaus.
- We investeren in vervangingen waarbij in cycli wordt gewerkt en de resultaten van uitgevoerde inspecties bepalend zijn voor de maatregelen die worden ingezet.
- We werken de achterstanden weg en zorgen dat de vervangingen op tijd worden gedaan.
- Met de groene impuls richten we ons op duurzaamheid: voorkomen van hittestress in de bebouwde omgeving en het opvangen van regenwater. Tevens zorgt meer groen in de bebouwde omgeving voor een gezondere leefomgeving.

De financiële middelen voor deze kaders zijn opgenomen in de begroting 2024.

*1.2 Met de visie en uitgangspunten in het IBOR werken we aan toekomstgerichte instandhouding van de openbare ruimte*

Toekomstgerichte instandhouding van de openbare ruimte bereiken we door doelmatig te werken. Hierbij benoemen we een aantal uitgangspunten:

- Er wordt gewerkt vanuit het principe “integraal, tenzij”.
- Taken en bevoegdheden zijn duidelijk in het proces van beheer en onderhoud.
- De planning & control cyclus vormt de basis voor plannen, uitvoeren, controleren en verantwoorden van de uitgevoerde taken.
- Voor het onderhoud zijn de begrippen schoon, heel en veilig leidend.
- Technische kwaliteitseisen zijn een minimale vereiste in het beheer en onderhoud.
- Door middel van verschillende prestatie indicatoren vindt monitoring van de kwaliteit van de openbare ruimte plaats.

*1.3 De inwoner heeft een duidelijke rol in het beheer en onderhoud van de openbare ruimte*

Het juist en tijdig communiceren over het uit te voeren onderhoud vormt een belangrijk onderdeel in de gemeentelijke organisatie. Dit geldt zowel voor de interne communicatie als de externe communicatie naar onze inwoners, bedrijven en instellingen. In het IBOR wordt onderscheid gemaakt tussen informatie brengen, meedenken en meedoen. Op basis van de gehouden enquête is duidelijk geworden dat de wensen en ideeën over het betrokken worden en geïnformeerd worden op verschillende niveaus en manieren kan worden ingevuld. Per onderdeel van het beheer en onderhoud wordt een gepaste invulling gegeven aan participatie en communicatie.

*1.4 De doelen op het gebied van duurzaamheid hebben een duidelijke plek in het beheer en onderhoud van de openbare ruimte*

We omarmen de global goals. De global goals zorgen ervoor dat de gemeente bij het beheer van de openbare ruimte veel verder kijkt dan schoon, heel en veilig. We onderkennen hierbij verschillende invalshoeken voor duurzaamheid die bijdragen aan de realisatie van de global goals in onze gemeente:

- Fysieke duurzaamheid.
- Duurzaamheid ten aanzien van het gebruik of de functie.
- Klimaatadaptatie en biodiversiteit.

- Circulariteit.
- Beperken van een negatieve milieu-impact op water, bodem en lucht.

*1.5 Met scenario 2 werken we aan een toekomstgerichte openbare ruimte met een breed blikveld*
In de uitwerking van de IBOR nota zijn 3 scenario's bekeken:

1. een toekomstbestendig scenario
2. het toekomstbestendig scenario met een groene impuls
3. naast het toekomstbestendig scenario en de groene impuls een verhoging van de kwaliteitsniveaus voor wonen en werken

Met het beheer van de openbare ruimte willen we zorgen voor de toekomst. De openbare ruimte wordt aangelegd voor vele jaren en dit vraagt op het inspelen op ontwikkelingen als klimaatveranderingen en het zorgen voor een goed woon- en leefklimaat. In scenario 2 wordt een extra impuls gegeven aan het vergroenen van de openbare ruimte. Hiermee gaan we aan de slag met het voorkomen van hittestress in de bebouwde omgeving en het opvangen van regenwater. Tevens zorgt meer groen in de bebouwde omgeving voor een gezondere leefomgeving.

*1.6 Met het voorgestelde IBOR plan geven we op hoofdlijnen invulling aan de behoefte van de inwoner*
Eind 2022 is de verordening participatie Loon op Zand 1.0 vastgesteld. Op basis van deze verordening hebben we de participatie voor het opstellen van voorliggend plan vorm gegeven in de vorm van een enquête onder onze inwoners. Het abstractieniveau van het beleidsplan is dusdanig hoog dat een enquête hiervoor het geëigende middel is. De respons van de enquête was voldoende om deze als representatief te beschouwen voor de gehele gemeente. Tevens is in het uitgebreid gevoerde participatietraject in het kader van de Omgevingsvisie ook veel input opgehaald voor deze nota. Met de vaststelling van het IBOR plan met scenario 2 wordt op hoofdlijnen invulling gegeven aan de behoeftes die hierin zijn aangegeven binnen de ruimtelijke en financiële kaders die er zijn.

*2.1 Het IBOR 2024-2034 is een plan op strategisch niveau, dit moet nog uitgewerkt worden op tactisch niveau.*
Het IBOR geeft een visie voor de komende 10 jaar, dit vormt de kaders voor het beheer en onderhoud. Het is echter een plan op hoofdlijnen en moet dus op tactisch niveau nog worden uitgewerkt in beheerplannen/meerjarenonderhoudsprogramma's (MJOP). Dit wordt voor de volgende disciplines gedaan:

- wegen
- groen
- speelvoorzieningen
- civiele kunstwerken

Deze beheerplannen zijn een bevoegdheid van het college mits er geen financiële, juridische of organisatorische consequenties zijn die buiten hun bevoegdheid vallen.

**Kanttekeningen**

*1.1 Indien het IBOR 2024-2034 niet wordt vastgesteld is er geen kader meer voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte*
Het huidige IBOR loopt af in 2023, er dient dus een nieuw kader te worden vastgesteld als basis voor het onderhoud van de openbare ruimte.

*1.2 Het realiseren van de visie en doelstellingen wordt beïnvloed door externe factoren.*
Er zijn externe factoren die invloed hebben op het toekomstbestendig beheer van de openbare ruimte binnen de gestelde (financiële) kaders:

- De stikstofdiscussie is bij iedereen natuurlijk wel bekend. De uitvoering van werkzaamheden zorgt voor stikstof uitstoot. Sommige machines zoals asfalteermachines zijn nog maar beperkt elektrisch te krijgen. Bij vervangingen kan dit zorgen voor een conflict: bijvoorbeeld een weg is heel slecht en voldoet niet meer aan de technische eisen die de provincie stelt. Maar de

uitvoering van het werk kan waarschijnlijk niet plaats vinden binnen de stikstof normen. Hierover zullen we een besluit moeten nemen.
- Indexeringen/prijsstijgingen: afgelopen jaren waren extreem op het gebied van indexeringen. Door de oorlog in de Oekraïne en de invloed van China op de grondstoffen zijn de prijzen gigantisch gestegen. De vraag is of dit nog verder gaat of dat er ook weer een daling plaats gaat vinden.
- Veel areaal heeft dezelfde levensduur: het onderhoud en de vervangingen wordt gepland op basis van inspecties. Doordat we veel wijken hebben van dezelfde leeftijd kan het zijn dat er veel elementen tegelijk naar voren komen als toe aan onderhoud of vervanging.
- Extreme weersomstandigheden: We krijgen steeds meer te maken met extremen in de vorm van hitte en piekbuien. In de openbare ruimte heeft dit effect in de vorm van bijvoorbeeld opgedrukte verharding en water op straat. Hoe dit zich gaat ontwikkelen is lastig in te schatten en dus ook de effecten op de openbare ruimte.

*1.3 De keuze voor een ander scenario zorgt niet voor realistisch en acceptabel beheer van de openbare ruimte.*
In de uitwerking van de IBOR nota zijn 3 scenario's bekeken:
1. een toekomstbestendig scenario
2. het toekomstbestendig scenario met een groene impuls
3. naast het toekomstbestendig scenario en de groene impuls een verhoging van de kwaliteitsniveaus voor wonen en werken

Bij scenario 1 wordt alleen vanuit het oogpunt van beheer aan toekomstbestendigheid gewerkt, er wordt niet in een breder perspectief naar de toekomst gekeken. We zetten de huidige beleidslijn voort zonder naar de ontwikkelingen te kijken op het gebied van klimaatverandering. Ook wordt daarmee niet gekeken naar de behoefte van onze bewoners naar meer groen in de leefomgeving. Scenario 3 zorgt voor een hogere kwaliteit maar vraagt een dusdanige financiële impuls dat dit geen realistisch scenario is om binnen de gemeentebegroting te realiseren.

*2.1 Als er geen uitwerking plaats vindt in beheerplannen dan wordt niet voldaan aan de kaders vanuit de BBV.*
Op basis van het BBV is een recent beheerplan verplicht voor het onderhoud van kapitaalgoederen. Een beheerplan mag maximaal 5 jaar oud zijn en moet aansluiten bij de actuele situatie van staat van onderhoud. De genoemde beheerplannen zijn in 2019 vastgesteld dus moeten in 2024 vervangen worden anders wordt er niet aan deze verplichting voldaan.

**Financieel**

*Exploitatie*
Voor het realiseren van de vastgelegde visie en doelstellingen zijn onderhoudsbudgetten noodzakelijk. Dit zijn de middelen in de exploitatie voor het uitvoeren van dagelijkse werkzaamheden. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het maaien van het gras, het schoffelen van onkruid, het vegen van de wegen etc. Dit noemen we de uitvoeringskosten. In de begroting zijn meer middelen beschikbaar, dit zijn ook niet beïnvloedbare kosten zoals de salariskosten van medewerkers, energiekosten, kapitaallasten etc. In onderstaande tabel wordt dit inzichtelijk gemaakt, dit is gebaseerd op de begroting 2023:

| Exploitatie | Per jaar huidig | Per jaar na besluitvorming | |
|---|---|---|---|
| Uitvoeringskosten | € 3.500.000 | € 3.727.500 | Beïnvloedbaar |
| Kapitaallasten | € 700.000 | € 754.000 | Niet-beïnvloedbaar |
| Formatie | € 650.000 | € 650.000 | Niet-beïnvloedbaar |
| **Totaal** | **€ 4.850.000** | | |

Voor de realisatie van de visie en uitgangspunten conform het scenario 2 "Toekomstbestendig met een groene impuls" zijn in de exploitatie extra middelen noodzakelijk:

- Verhoging onderhoudsbudget groen:
  - Inzetten op duurzame instandhouding bomen: **€ 150.000** per jaar erbij, dit zijn de maatregelen afkomstig uit de VTA.
  - Verhogen exploitatie in verband met extremere weersomstandigheden (o.a. water geven en vervanging dode beplanting): **€ 75.000** per jaar erbij
  - Hogere kosten voor het nieuwe groen dat wordt gerealiseerd in plaats van verharding: **+ €2.500**

Concreet betekent dit een ophoging van de uitvoeringskosten van € 3.500.000 naar **€ 3.727.500.**

*Investeringen*
Investeringsbudgetten zijn primair bedoeld voor vervanging van bepaalde kapitaalgoederen. In het voorgaande hoofdstuk is de vervangingsopgave opgenomen. Deze is meerjarig te vertalen in een vervangingsbudget dat komende jaren noodzakelijk is. Dit is in onderstaande tabel opgenomen. De huidige beschikbare middelen zijn tevens opgenomen.

| Vervangingsinvesteringen | Huidige vervangings-investeringen per jaar | Toekomstbestendig met groene impuls (scenario 2) | Afschrijvingstermijn | Opmerking |
|---|---|---|---|---|
| Groen - beplanting | € 315.000 | € 370.000 | | € 35.000 extra nodig voor slijtage van het groen, biodiversiteit en participatie.<br>€ 20.000 voor vervanging grijs voor groen |
| Groen - bomen | 0 | € 300.000 | | Middelen nodig voor duurzame groeiplaatsverbetering |
| Speelvoorzieningen | € 138.000 | € 238.000 | 15 jaar | De levensduur van de speelvoorzieningen kan niet verder opgerekt worden, er zal dus meer vervangen moeten worden. |
| Wegen | € 862.000 | € 1.402.000 | Levensduurverlengend (afschrijving 20 jaar) | € 500.000 nodig voor wegwerken achterstand in elementenverharding.<br>€ 40.000 voor vervanging gesloten verharding naar waterdoorlatende verharding |
| | € 2.000.000 | € 2.000.000 | Reconstructies (afschrijving 40 jaar) | |
| Straatmeubilair | € 25.000 | € 25.000 | 15 jaar | |
| Duikers | € 25.000 | € 25.000 | 50 jaar | |
| Openbare verlichting | € 95.332 | € 95.332 | Armaturen 15 jaar<br>Verlichtingspalen 40 jaar | Conform eerdere besluitvorming wordt dit € 295.000 per jaar. |
| Totaal | € 3.460.332 | € 4.455.332 | | |

In de tabel is de gemiddelde vervanging voor de komende jaren opgenomen. Er zijn echter schommelingen in de jaren bij vervangingen. Het ene jaar moet bijvoorbeeld een grote speelvoorziening worden vervangen en het andere jaar een kleine. Deze verschillen ook in kosten.

Dit betekent dat de kapitaallasten € 54.000 per jaar toenemen bij

De financiën opgenomen in dit plan zijn voor de komende beheerplannen kaderstellend. Factoren die van invloed zijn op de financiën zijn aspecten zoals indexeringen. Dit plan wordt verder uitgewerkt in beheerplannen. Hierin worden de vervangingsinvesteringen meerjarig uitgewerkt op basis van de inspecties zodat de begroting voor komende jaren goed kan worden ingericht.
De financiële kaders waarbinnen geprogrammeerd moet worden staan met dit plan voor de komende 4 jaar vast. Uitzondering hierop zijn risico's zoals calamiteiten, veranderde wet- en regelgeving en indexeringen.

De financiële middelen zoals hiervoor aangegeven zijn opgenomen in de begroting 2024. De exploitatie is hierin opgehoogd met de aangeven jaarlijkse lasten en de kapitaallasten van genoemde investeringen.

*Reserves en voorzieningen*
Het onderdeel reserves en voorzieningen wordt conform de BBV in de beheerplannen uitgewerkt.

**Voortgang**

Het IBOR zal op tactisch niveau worden uitgewerkt in beheerplannen/MJOP's voor:
- wegen
- groen
- speelvoorzieningen
- civiele kunstwerken

Deze beheerplannen zijn een bevoegdheid van het college mits er geen financiële, juridische of organisatorische consequenties zijn die buiten hun bevoegdheid vallen. Is dit het geval dan worden de beheerplannen aan u ter vaststelling aangeboden.
Ook zal er een nieuw Programma Water en Riolering worden opgesteld. In dit PWR wordt o.a. ook gekeken naar de reserves en voorzieningen. Beslissingsbevoegdheid hierover ligt bij u. Dit plan zal dan ook aan u ter vaststelling worden voorgelegd.
Jaarlijks wordt op basis van de uitgevoerde inspectie een Meerjarenuitvoeringsprogramma opgesteld. In dit Meerjarenuitvoeringsprogramma is het eerstvolgende jaar de planning en financiën kaderstellend vastgesteld. Dit wordt dan ook opgenomen in de begroting. De hierop volgende jaren zijn indicatief en input voor afstemming met ontwikkelaars en andere beherende partijen zoals Enexis en Casade om afstemming te zoeken.

**Communicatie**

In het traject van totstandkoming van het IBOR 2024-2034 is door middel van een vragenlijst aan het inwonerpanel en alle inwoners van onze gemeente gevraagd om een mening te geven over de openbare ruimte. De resultaten van het inwonerpanel zijn opgenomen in de bijlage. Na vaststelling van het IBOR wordt een thema pagina gemaakt waarin de visie en uitgangspunten worden toegelicht. Op basis van de participatieverordening is de raadpleging van de bewoners door middel van de vragenlijst en bijhorend verslag voldoende en hoeft er geen ter inzage legging plaats te vinden.

**Bijlagen**

2023.14309 IBOR 2024-2034
2023.14314 Resultaten inwonerpanel openbare ruimte IBOR 2023

# Besluit

De raad van de gemeente Loon op Zand;

gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 7 november 2023, nummer. 2023.15847

b e s l u i t :
Wij stellen u voor:
1. Het Integraal Beheerprogramma Openbare Ruimte 2024-2034, zoals opgenomen in de bijlage, met daarbij de keuze voor scenario 2 “Toekomstbestendig met een groene impuls vast te stellen”.
2. Het college opdracht te geven om de vastgestelde kaders uit te werken in beheerplannen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Loon op Zand van 14 december 2023.

De raad voornoemd,

voorzitter,

griffier,